

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-56 17166
www.ifat.com

לינק לקובץ: <http://www.ifat.com/VT/Trans.aspx?ID=5256331&CID=31245280>

רשת ב'

תוכנית: **הכל דיבורים**

תאריך: **14/10/2013**

שעה: **11:05:14**

רשת: **רשת ב'**

כותרת: פרופ' אשר בן אריה - מכון חרוב, אונ' עברית. ד"ר חנה אופיר - בי"ח מעייני

עודד שחר : אבל קודם לכן אנחנו עוברים לנושא אחר לגמרי וכאוב. שלום לשניים, פרופ' אשר בן אריה.

פרופ' אשר בן אריה : שלום רב.

עודד שחר : שלום, בוקר טוב. לשעבר סגן ראש המועצה לשלום הילד, היום מנהל מכון חרוב, חבר הפקולטה בבית הספר לעבודה סוציאלית ורווחה באוניברסיטה העברית. שלום לד"ר חנה אופיר ד"ר חנה אופיר : בוקר טוב.

עודד שחר : מנהלת מחלקת ילדים בבית החולים "מעייני הישועה". את עברת ד"ר אופיר קורס שנקרא קורס הכשרה בנושא היבטים רפואיים של התעללות בילדים והזנחתם. רופא צריך לעבור קורס כזה?

ד"ר חנה אופיר : רופא חייב לעבור קורס כזה. במהלך הלימודים שלנו וגם במהלך ההתמחות שלנו אנחנו כמעט ולא נחשפים

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

לתחום הזה. אנחנו לא לומדים עליו, גם כן לא לומדים לתת את דעתנו עליו, זאת אומרת ברגע שמגיע ילד עם שלשולים לכל אחד, כל מתמחה יודע לדקלם את האבחנה המבדלת הברורה שיש... לגבי הנושא הזה, גם לא נחשפים, גם לא לומדים לחשוב על זה, גם לא לומדים לחשוב על זה, זאת אומרת לדעתי היום אחרי שגמרתי את הקורס, גם הייתי בהשתלמות מטעם מכון חרוב בארה"ב לשבועיים. אני בטוחה שזה חייב להיכנס למערכת ההתמחות, זאת אומרת לתוכנית ההתמחות, שמתמחה לא יכול לגמור התמחות בילדים בלי להיות, להיחשף לתחום הזה... התמחות מוכרת.

עודד שחר : פרופ' בן אריה, למה היה צורך למסד תוכנית הכשרה כזאת? הרי הרופאים רואים ילדים כל הזמן, אני חושב שאין כמו נסיון כדי לזהות מקרים של הזנחה, של התעללות. פרופ' אשר בן אריה : תראה, היה צריך לעשות קורס כזה משתי סיבות, אחת כי יש דברים ספציפים שצריך לדעת לזהות אותם ולהבחין האם מדובר במקרה של הזנחה או התעללות, או במקרה של תאונה או פציעה אחרת. הידע בעולם הלך והתפתח, ובישראל היה פחות ידע, היו פחות רופאים שהתמחו בזה, וידעו לזהות את זה. זה פאן אחד. הפאן השני צריך גם לדעת איך לדבר עם הילד ומשפחתו. לדבר עם ילד או לבצע בדיקה של ילד שמגיע עקב חבלה שיש חשד שמשפחתו פגעה בו או שזר פגע בו,

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

הרגישות, היכולת להתמודד עם זה היא שונה לחלוטין מאשר ילד שמגיע עקב פציעה או מחלה, ופאן שלישי, אם יורשה לי להוסיף ממש בקצרה.

עודד שחר : לא, בהחלט, יש לך זמן.

פרופ' אשר בן אריה : רוב הבדיקות האלו נעשו עד היום, אם כבר היה צריך לבצע בדיקה משפטית, הילדים היו נשלחים למכון הפתולוגי בוולפסון או באבו כביר, זה לא מקום שצריך לבדוק ילדים, וילד שהוא נפגע התעללות לא צריך להישלח לצפת או ממעיני הישועה ונתניה לאבו כביר. צריך שבכל מרכז רפואי יהיו שניים שלושה רופאים שזה תחום התמחותם, שהם יודעים איך לדבר עם המשפחה, והם יוכלו לבצע את הבדיקה. הקורס הזה לשמחתי הוא קורס משותף של משרד הבריאות ומכון חרוב, מכון חרוב הוא יזם אותו והוביל אותו, משרד הבריאות הצטרף אלינו, ואני חושב שאנחנו על סיפה של יצירת מסה קריטית של רופאים שהם יהיו מומחים בתחום.

עודד שחר : פרופ' בן אריה, בוא תנסה להגדיר למי שאינו בקיא ברזי הרפואה, מה היא תוכנית הלימודים? אבל שוב לא ברמה של כותרות אלא לנסות להבין, לתרגם את זה לשפת המעשה, מה מלמדים שם את הרופא?

פרופ' אשר בן אריה : תראה אני יכול להגיד לך מאוד בפירוט, אני אנסה לקצר טיפה ולא ברמה של כותרות. א' לומדים מה

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 98-96, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

היא התופעה, איך היא קורית, למה, למה יש מצבים שבהם הורים פוגעים בילדים או שזרים פוגעים בילדים. אחרי זה עוברים לרמה הפרקטית של איך לזהות, האם שבר מסוג מסוים הוא שבר שנגרם בכוונה או כתוצאה מתאונה. האם פגיעה באיברי מין כאלה או אחרים היא פגיעה שניתן להסביר אותה בתאונה או במשחק או שהיא פגיעה מכוונת. אחרי זה עוברים לדבר על איך להכין עדות ואיך לצלם את השברים, או איך לתעד אותם כך שהפוגע בבית משפט יוכל להיות מורשע, אם הוא מגיע לבית משפט. אחרי זה עוברים ללמד את הרופאים דבר שהם לא למדו בעבר, איך לדבר עם אמא שהילד שלה נפגע על ידי השכן, שהיא בסערת רגשות מוחלטת. אנחנו לוקחים את הילדים, את הרופאים למצב סימולציה, הם מבצעים את זה מול שחקנים שנכתבו להם תסריטים, זה הכי טוב שאפשר, למעט הנסיון, הנסיון עצמו נבנה אחרי זה. אנחנו שולחים את הרופאים לארה"ב למרכזים שבהם לצערנו יש הרבה יותר ילדים נפגעים מאשר בישראל, כי האוכלוסיה היא הרבה יותר גדולה ולכן גם הנסיון בזיהוי המקרים הוא הרבה יותר גדול ושמה הם לומדים.

עודד שחר : עד כמה התופעה רחבה בישראל? ואני בעצם עושה פה אולי... אני חוטא לשאלה כי יש גם את הענין של הזנחה וגם הענין של התעללות, והם לא בהכרח זהים והולכים יחד.

פרופ' אשר בן אריה : נכון. אבל גם בהזנחה יש... גם הזנחות

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

רפואיות יש, גם הזנחה של... שמובילה למה שקוראים לו הפרעה בשגשוג של הילדים. אנחנו מדברים על כמה עשרות אלפי ילדים טובים שמדווחים כל שנה לרשויות הרווחה, אנחנו מדברים על למעלה מ- 5000 מקרים שבתי החולים מזהים שהגיעו אליהם ילדים ומעבירים תלונה לרשויות הרווחה שימשיכו לבדוק את זה. עודד שחר : מקרים של התעללות פיזית או של הזנחה? פרופ' אשר בן אריה : של התעללות פיזית מינית והזנחה שבאה לידי ביטוי במה שנקרא בהפרעה פיזיולוגית בגוף. עודד שחר : אם כך זאת תופעה מאוד רחבה. פרופ' אשר בן אריה : סליחה? עודד שחר : הפתעת אותי במספרים. הפתעת אותי במספרים, זאת תופעה מאוד רחבה. פרופ' אשר בן אריה : תופעה מאוד רחבה, וגם התופעה, המספרים שאני אמרתי לך עכשיו הם קצה הקרחון, כנראה שהתופעה היא הרבה יותר גדולה, ואם יהיה לנו רופאים כמו ב"מעייני הישועה" ד"ר אופיר ואחרים, אז הם גם יזהו יותר, הם יידעו לטפל בילד ולא לשלוח אותו חזרה הביתה עם גבס, כי יש חשש שאולי הוא קיבל את המכה בבית. גם ה... המדווחת אולי תגדל, אבל אנחנו ודאי נטפל בזה יותר טוב. עודד שחר : ד"ר אופיר, את יכולה לתת לי דוגמה כמובן ללא שם וללא פרטים, דוגמה לילד שמגיע ובעזרת אותו, אותה הכשרה

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

הצלחת לזהות שלא מדובר בתאונה, במכה, בנפילה, אלא בהתעללות?

ד"ר חנה אופיר : כן, זה היה פעוט בערך בן שנה שהגיע בגלל אנמנזיה, סיפור שהוא נפל מגובה.

עודד שחר : אנמנזיה, כלומר? תסבירי.

ד"ר חנה אופיר : ההורים סיפרו שהוא נפל מגובה של מטר.

עודד שחר : כן.

ד"ר חנה אופיר : עכשיו, בזמנו שאני למדתי אז הורים סיפרו סיפור של חבלה וזה היה נראה סביר, אז קיבלנו את הסיפור. היום אני יודעת שחבלה, נפילה מגובה של מטר לא יוצרת שבר כמו שהוא סבל ממנו. ...בהשגחה והסתכלנו, ואכן מסתבר שזה היה חבלה מכוונת על ידי אחיו הגדול, כלומר זה לא היה חבלה, זה לא היה... זה היה... האח. אבל אלמלא הקורס הזה לא הייתי בכלל יודעת לחשוב שאותו דבר ש... תאונה מקרית מדובר בתאונה מכוונת יותר, בחבלה מכוונת.

עודד שחר : עד כמה את יכולה לסמוך על עדות של ילדים?

ד"ר חנה אופיר : אפשר לסמוך על עדות של ילדים, מה זאת

אומרת? ילד שאומר שהוא בכוונה הפיל את אחיו אז אפשר

לסמוך על זה. אתה לא מדבר על ילד בן שנתיים שלוש, אתה

מדבר על ילד בן 10 ו-11. אז הכנסנו את הרווחה למשפחה,

והיום במעקב. הילד כמובן לא הוצא בחזקת הוריו... אבל

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-56 17166
www.ifat.com

המשפחה שם מטופלת.

עודד שחר : ספרי לי על האינטראקציה עם ההורים? הם משתפים פעולה? או שהם חוששים מהתערבות של גופי הרווחה, אולי של המשטרה ואז מנסים לחפות על מעשים קשים שהם עשו.

ד"ר חנה אופיר : בדרך כלל... זה מחולק לשניים. יש כאלו שאומרים להם שמבקשים התערבות אחרי שאנחנו חושדים בהם, אנחנו מעלים את הנושא ואנחנו שואלים שאלות בנושא, אז יש הורים שמיד פוחדים שיוציאו את הילד מחזקת ההורים. ...זה לא נעשה כל כך מהר. ויש הורים שממש משתפים פעולה מלכתחילה, זאת אומרת. אבל מה ש... הכלים החשובים שהיקנו לי במסגרת הקורס, הסימולציות מול השחקנים שהיקנו לי את המיומנויות לגייס את ההורים יחד איתי לצורך הילד, שלפני כן אולי הייתי יותר שיפוטית ויותר בוטה ויותר מאשימה, והייתי יותר אנטי... זאת אומרת עם אותה מסקנה, והייתי מגיעה בגישה שונה, והיום בזכות הסימולציות מול השחקנים, שזאת חוויה מאוד קשה ומביכה, כרופא ותיק אתה עומד וכולם רואים איך אתה מתמודד עם זה, כולם אחר כך מותחים עליך ביקורת, זה מאוד בונה את הכישורים לנושא הזה.

עודד שחר : כן. פרופ' בן אריה, יש בארץ הרבה הרבה רופאים שלא עברו את ה... רופאי ילדים שכמובן לא עברו את ההכשרה

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-56 17166
www.ifat.com

הזאת. יכול להיות שמפספסים בגדול מקרים כאלה?
פרופ' אשר בן אריה : תראה א' בטוח שמפספסים, גם מבין מי שעבר את ההכשרה. כולנו, גם אני, אף אחד לא מושלם ותמיד יש טעויות. ברור שצריך להכשיר יותר רופאים, אני חושב שהכיוון הנכון שצריך ללכת אליו הוא בכלל ליצור את זה כתת התמחות של רופאי הילדים, כי זה קיים בארה"ב וחלק ממדינות אחרות בעולם. אנחנו צריכים להגיע למצב שבכל מרכז רפואי בארץ יהיו שניים שלושה רופאים כאלה, אנחנו צריכים להגיע למצב שחלק מהרופאים בקהילה יהיו המומחים ואז המערכת תדע בכל פעם שיש ספק, בכל פעם שלא ברור מה קורה, מזעיקים את הרופא המומחה ואז הסיכוי לפספס מקרים יהיה הרבה הרבה יותר קטן. עודד שחר : אתה יודע אתם מדברים גם על הזנחה, יכול להיות שיש הרבה מקרים של הזנחה שנובעים פשוט ממצוקה כלכלית, לא דווקא מהתעללות של ההורים.
פרופ' אשר בן אריה : לחלוטין, לחלוטין יש מקרים של הזנחה, ההזנחה היא קשורה לחלוטין למצב הכלכלי. אבל גם במקרים האלה אנחנו כחברה אם אנחנו רואים שילד התפתחותו נפגעה, גדילתו הפיזיולוגית נפגעה כתוצאה מהזנחה, בין אם היא מכוונת או לא מכוונת, אנחנו צריכים לדעת לזהות את זה, אנחנו צריכים לתת לזה פתרון. אין לנו כוונה לפגוע בילדים בגלל שהוריהם עניים.

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 98-96, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

עודד שחר : כן. ד"ר אופיר אנחנו מדברים... את מנהלת מחלקת ילדים בבית החולים "מעייני הישועה", כלומר את עובדת בתוך בית החולים. האם רופא ילדים שאינו בבית חולים ואינו נתקל במצבים חריפים של שברים חבלות, אלא במקרים, במרכאות, המילה ממש לא מוצלחת, קלים יותר, האם הוא יכול לזהות מקרים של התעללות?

ד"ר חנה אופיר : אני חושבת שכן, שאם תהיה מודעות, ככל שנדע יותר נאבחן יותר. והמערכות... עודד שחר : איך אפשר לזהות? אם ילד מגיע וההורים מתעללים בו בצורה שלא משאירה סימנים, כן, חבלות, סוג של סטירות, עונשים, דברים איומים שאנחנו שומעים עליהם פה ושם, דברים שאנשים נורמטיבים הרי לא יכולים להבין את זה בכלל, והילד, אני מנסה לחשוב מה, הוא נראה מפוחד? הוא שותק? מה הם הסימנים שמדליקים אור אדום לרופא? ואני מדבר על מקרים שאין בהם חבלה מאוד ברורה וחיצונית, או חבלה שאפשר לזהות מיד.

ד"ר חנה אופיר : יהיה לו שינויים התנהגותיים לא פעם, יהיה לו גרסיה... הפסיק להרטיב, חוזר להרטיב, הילד חוזר לגמגם, ילד מסתגר, מופנם, ירידה בלימודים. יש לו גם שינויים התנהגותיים. אם חס וחלילה מדובר נגיד על ניצול מיני, אז לפעמים יכולה להיות התנהגות מינית שאינה תואמת גיל, ציורים שלפעמים

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

מדברים. כל מיני דברים שהם לא נורמטיבים לגילו, או לא היו קודם לכן.

עודד שחר : כן.

ד"ר חנה אופיר : עכשיו לצורך איבחון התעללויות שכאלו לא פעם מערכת החינוך מאתרת אותם לפני הרופאים, כי המורה רואה ירידה בהתנהגות, התנתקות חברתית ודברים שכאלה שמפנים את תשומת ליבו.

עודד שחר : ושאלה אחרונה, בעצם לשניכם, למי מדווחים על ילד שעובר התעללות? מה ההליך? ד"ר אופיר, כן ד"ר בן אריה. פרופ' אשר בן אריה : החוק מחייב... החוק מחייב לדווח או לרשויות הרווחה, לפקידי הסעד לחוק נוער או למשטרת ישראל. עודד שחר : ורשויות הרווחה, ואתה הרי בקיא בנושא, רשויות הרווחה באמת מסוגלות, הזכרת אלפי מקרים, רשויות הרווחה עם כל הקיצוצים וכל המצוקה שלהם יכולות להתמודד עם מקרים כאלה?

פרופ' אשר בן אריה : א' הם יכולות ויש להם את הידע המקצועי, ב' כפי שאמרת בצדק הם סובלות מקיצוצים ומאי הלימה בין המשאבים שקיימים להם לבין היקף התופעה, וגידול האוכלוסיה. אפילו אם היקף התופעה באחוזים נשאר קבוע, שיש הרבה יותר ילדים בישראל צריך יותר עובדים סוציאליים. אני יכול רק לקרוא לשירותי הרווחה ולמי שמתקצב את שירותי הרווחה

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-56 17166
www.ifat.com

להגדיל את המשאבים שלהם, כי הידע המקצועי קיים והם יודעים לעשות את עבודתם.

עודד שחר : ד"ר אופיר לסיוס, יש מקרים שבהם הורים מגיבים באלימות שאת מעלה את האפשרות, לפי הדוגמה שנתת לי, ואני נאחז בה, הילד לא נפל אלא הוכה, הילד נחבל על ידי הוריו או על ידי מישהו מהמשפחה וההורים מנסים לגונן וכשאת מעלה את האפשרות הזאת את עצמך נתונה לסכנה מצד ההורים? ד"ר חנה אופיר : לא, אלימות מילולית, לא אלימות פיזית. זאת אומרת כועסים עליי, אומרים, מחלקים מחמאות למיניהם, אבל מעולם לא נחשפתי לאלימות פיזית.

עודד שחר : טוב, שלא יהיו מקרים כאלה, למרות שמדובר באלפים והנתון הזה הדהים אותי. ד"ר.... פרופ' אשר בן אריה וד"ר חנה אופיר אני רוצה להודות לכם. קורס הכשרה ייחודי של מכון חרוב בנושא היבטים רפואיים של התעללות בילדים והזנחתם, ונקוה שלא יהיו מקרים כאלה.